

פרק ח / ברוריה בן-דוד (וייס)

איך הפך יהושע את הכישלון לניצחון על כך נקרא בפרק ח'.

מה למד יהושע מהמפלה בעי?

- א. נסים אינם מתרחשים בכל מלחמה.
- ב. אין לזלזל באויב ולהסתפק בצבא קטן.
- ג. עליו לצאת למלחמה בראש הצבא.
- ד. להשתמש בטכסיסים שיבטיחו את ניצחונם.
- ה. לחלק את השלל בתום המלחמה כדי שלא יישנה המקרה שקרה ביריחו.

באיזה טכסיס נקט יהושע?

הוא העמיד גדוד של חיילים שהסתתר ממערב בין בית אל ובין העי. תחילה בחר שלושים אלף חיילים (פי עשר מהמספר המרבי בו נקטו המרגלים). הוא שם במארב חמשת אלפים חיילים נוספים כדי לעזור לאחיהם. לבני ישראל שבאו ממזרח צדה המערבי של העיר הוא מאחוריה, שם יהיו האורבים. חיילי בני ישראל מצד מזרח ינוסו כשיצאו לקראתם אנשי העי ובמנוסתם ירחיקו אותם מעירם ואז האורבים יכנסו לעיר ללא התנגדות ויבעירו את העי.

כיצד התנהלה המערכה?

חמישה שלבים בכיבוש העי: נסיגה מדומה, כיבוש העי ושרפתה ע"י האורבים, כיתור אנשי העי מלפנים ומאחור והשמדתם, טיהור העיר, לקיחת שלל, תליית המלך. בליל המצור על העי לא ישן יהושע, אלא התהלך בגיא שבין העי ובין המחנה כדי לסקור את המקום. קל היה לבני העי לראות את יהושע ומלוויו ממקום גבוה מתהלכים בעמק ולכך נתכוון יהושע. בראותו את ראשי מחנה ישראל סוקרים את המקום הבין מלך העי כי כוונתם להתקיף את העיר למחרת, והחליט לצאת נגדם בבוקר השכם. הוא לא ידע כי אורבים לו מאחורי העיר. יהושע ואנשיו הראו עצמם כניגפים. "ויזעקו כל העם אשר בעיר לרדף אחריהם, וירדפו אחרי יהושע וינתקו מן העיר, ולא נשאר איש בעי ובבית אל" שתושביה התחברו עם תושבי העי.

מה שימש אות לאורבים שהגיעה שעתם לצאת מן המארב?

יהושע הטח כידון מעין רומח ארוך וכשהושיטו למעלה ראוהו מרחוק. הטיית הכידון הייתה הסימן המוסכם מראש לאורב להיכנס לעיר.

מה עשו האורבים בעיר?

הציתו את העי כפקודת יהושע אליהם, כדי שלא יהא לאנשי העי מקום לחזור אליו.

מה עשו בני ישראל שנסו קודם בכיוון המדבר?

נהפכו לרודפים. שינו את כיוון הליכתם ורדפו אחרי בני העי אשר מאחוריהם. האורבים שהציתו את העי יצאו לקראת אנשי העי שנסוגו מפני יהושע וביקשו להימלט לעירם. עתה אנשי העי נקלעו בין שני מחנות של צבא ישראל שבאו עליהם ממערב וממזרח, בין אנשי יהושע הרודפים אחריהם ובין האורבים שיצאו מן העיר ורצו לקראתם. שני מחנות ישראל הכו אותם עד בלי השאיר להם שריד ופליט. שנים עשר אלף איש נפלו מאנשי העי. יהושע

לא השיב ידו אשר נטה בכידון עד אשר החרים את כל יושבי העי. את מלך העי תלה יהושע על העץ עד הערב.

עיינו בספר דברים פרק כא פס' כב- כג וצטטו את מקור האיסור להלין את המת.
"וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אתו על עץ, לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו ביום ההוא".

יהושע לא השיב ידו אשר נטה בכידון עד אשר החרים את כל יושבי העי.
מתי מצאנו מקרה דומה אצל משה?
במלחמת עמלק: "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק" (שמ' יז יא).

לאחר כיבוש העי בנה יהושע מזבח לה' אלקי ישראל בהר עיבל כאשר ציווה אותו משה.

עיינו דב' כז א-ח :

עבודת ה' בארץ הקודש

"ויצו משה וזקני ישראל את העם לאמר שמר את כל המצוה אשר אנכי מצוה אתכם היום. והיה ביום אשר תעברו את הירדן אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך והקמת לך אבנים גדולות ושדת אותם בשיד, וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת בעברך, למען אשר תבא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך ארץ זבת חלב ודבש כאשר דבר ה' אלקי אבתיך לך: והיה בעברכם את הירדן תקימו את האבנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום בהר עיבל, ושדת אותם בשיד ובנית שם מזבח לה' אלקיך מזבח אבנים, לא תניף עליהם ברזל. אבנים שלמות תבנה את מזבח ה' אלקיך, והעלית עליו עולת לה' אלקיך. וזבחת שלמים ואכלת שם ושמת לפני ה' אלקיך. וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב".

בניין המזבח מסמל את התחלת עבודת ה' בארץ הקודש.

על האבנים נכתבו דברי תורה.

ועל יד המזבח נקראו לפני כל הקהל הברכות והקללות הכתובות בתורה (דבר' כז יא-יג).

כיבוש העי אפשר לבני ישראל לקיים את מעמד הברכה והקללה בין הר גריזים להר עיבל. הר גריזים והר עיבל נמצאים ליד העיר שכם.

שישה שבטים עלו להר גריזים: שמעון, לוי, יהודה, יששכר, יוסף ובנימין.

שישה שבטים עלו להר עיבל: ראובן, גד, אשר, זבולון, דן, נפתלי.

הכוהנים והלויים עם ארון ה' עמדו בין שני ההרים. הכוהנים הקיפו את הארון והלויים את הכוהנים. שבט לוי היה גם בין העומדים על הר גריזים. יש הסוברים שלמטה עמדו זקני כהונה ולוויה והשאר

על הר גריזים, ויש הסוברים כי בין שני ההרים עמדו כל הראויים לשרת מבן שלושים ועד בן חמישים שנה.

הלויים הפכו פניהם להר גריזים בברכה, להר עיבל בקללה.

הלויים הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה: ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה וגו'. אלו ואלו עונים אמן.

חזרו והפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה ואמרו: ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה וגו'. אלו ואלו עונים אמן עד שגומרים ברכות וקללות.

כיצד מכונים מעשים שעשו האבות ועושים גם הבנים?

"מעשה אבות סימן לבנים".

מסעי המלחמה של יהושע דומים למסעותיו של אברהם. ולשון הכתוב המציין את מקום העי תואם את לשון התורה.

"העי אשר עם בית און מקדם לבית אל" (יהו' ז ב).

"ויעתק משם ההרה מקדם לבית אל ויט אהלה בית אל מים והעי מקדם" (בר' יב ח).

מן העי פונה יהושע אל הר גריזים והר עיבל. כלומר: למקום שכם עד אלון מורה (בר' יב ו; דב' יא כט-ל), ובונה שם מזבח וקורא שם את כל דברי התורה הברכה והקללה (יהו' ח לד- לה), כשם שבשכם בנה אברהם אבינו את מזבחו הראשון וקרא בשם ה' ומשכם הלך למסעותיו אל העי.

מה היה היתרון הגיאוגרפי בכיבוש העי?

כיבוש העי הנחיל לישראל את כל מרכז הארץ דל היישוב והפריד בין הצפון לבין הדרום.

מפרשת העי אנו למדים שאין ישראל זוכים שיעשו להם נסים ואינם מנצחים את אויביהם, אלא אם הם נקיים מחטא, מקיימים מצוות ה' ושומרים את בריתו.

יהושע השביע את עבא הלוחמים,

בשלל יריחו לא נוגעים.

עכן הפר את הפקודה,

ואף ה' בעמו חרה.

אנשי העי הערוכים למלחמה,

הכו בישראל שלושים ושישה.

ה' אמר לא אוסיף להיות עמכם,

אם לא תבערו החרם מקרבכם.

עכן שלם בחייו וברכושו,

בגורל שהופל נגלה מעלו.

יהושע קבע אותות מוסכמים,

לפעולה משולבת בין הלוחמים.

ממזרח הוא ועבאו כביכול נסוגים,

אנשי העי אחריהם דולקים.

יהושע גותן האות לאורבים,

לעי הנטושה לוחמיו תודרים,

את העיר מציתים.

למראה תימרות עשן השרפה,

נסוגים הרודפים לעירם בבהלה.

הנרדפים הפכו לרודפים.

אנשי העי לפי חרב נופלים.

ניב

שריד ופליט (פס' כב).
פירושו: שארית, שיור כלשהו.

עבודה בכתב

- (1) מה למד יהושע מהמפלה בעי?
(2) כיצד נכבשה העי?
(3) הביאו מובאות מהכתוב שמותר היה ליהנות משלל העי.
(4) במה הייתה חשיבותה של העי?
- (5) **כתבו בלשון הספר :**
  - א. אל תפחד.
  - ב. הרחיקנו.
  - ג. תבעירו.
  - ד. נקראו להשתתף.
  - ה. נעתקו מעירם.
- (6) **מי אמר למי?**
  - א. אל תירא ואל תחת.
  - ב. אתם ארבים לעיר מאחרי העיר.
  - ג. ויצאו אחרינו עד התיקנו אותם מן העיר.
  - ד. ואתם תקמו מאורב והורשתם את העיר.
  - ה. נטה בכידון אשר בידך אל העי, כי בידך אתננה.
- (7) **התכירו מי אנתנו?**
  - א. קבעתי מראש אותות מיוחדים לפעולה משולבת בין מחנה הלוחמים ובין האורב.
  - ב. עשינו עצמנו כבורחים.
  - ג. נתתי בכידון שבידי אות לאורב.
  - ד. הציתו את העי.
  - ה. היינו בתווך בין אנשי יהושע ובין האורבים.
  - ו. בניתי מזבח בהר עיבל.